



# Παρατηρήσεις και Προτάσεις

επί του ΕΣΣΚΔ 2026–2030

Μάρτιος 2026

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ιδρυτικός νόμος της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ν.4622/2019) της αναθέτει «τον σχεδιασμό και **την υλοποίηση** συνεκτικών πολιτικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς». Το υπό διαβούλευση ΕΣΣΚΔ 2026–2030 φαίνεται να ταυτίζει την «υλοποίηση» με την «έκθεση ιδεών»: εξαγγέλλει δομές, κώδικες, μητρώα και πλατφόρμες, χωρίς να αποτιμά αν τα εργαλεία του προηγούμενου κύκλου λειτούργησαν, χωρίς μετρήσιμους δείκτες αποτελέσματος και χωρίς σαφείς υπευθυνότητες.

Τα παρόντα σχόλια διατρέχουν τη δομή του Σχεδίου σε **15 σημεία κριτικής**, καθένα από τα οποία συνοδεύεται από συγκεκριμένη πρόταση.

## 1. ΒΕΡΜΠΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΕΝΟΛΟΓΙΑ ΑΝΤΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Ο βερμπαλισμός και η κενολογία απάδουν προς τον εφαρμοσμένο χαρακτήρα ενός επιχειρησιακού προγράμματος: Το Σχέδιο υπόσχεται ένα πλαίσιο που «*θωρακίζει διαδικασίες, μειώνει τα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας, εισάγει μηχανισμούς διαφάνειας*». Οι φράσεις αυτές ηχούν στρατηγικά, αλλά δεν έχουν επιχειρησιακό περιεχόμενο:

- Τι εννοείται ως «Θωράκιση διαδικασιών»; Εννοεί πιστοποίηση διαδικασιών; Σε ποιες δημόσιες πολιτικές εφαρμόζονται σήμερα πιστοποιημένες διαδικασίες;
- Τι εννοείται ως «Εισαγωγή μηχανισμών διαφάνειας»; Εννοεί νέους ελέγχους; Τους Συμβούλους ακεραιότητας; Τα Ανοικτά δεδομένα;



- Τι εννοείται ως «Μείωση διακριτικής ευχέρειας»: Εάν εφαρμοστεί αδιακρίτως, θα οδηγήσει σε γραφειοκρατική ακαμψία και έξαρση ατυπικοτήτων. Σε ποια πεδία και με ποιους μηχανισμούς εξειδικεύεται;

#### ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ (ΣΕΛ. 1)

«Η στρατηγική αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτεί την αντιμετώπιση του κεντρικού προβλήματος της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, του πελατειασμού — γι’ αυτό και θα μπορούσε να ονομαστεί “αντι-πελατειακή στρατηγική”.»

## 2. «ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΜΟΣ ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ»: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΣΑΦΕΙΑ

Το Σχέδιο (σελ. 2) επιδιώκει να μετασχηματίσει την αντίληψη της διαφθοράς «από αμετάβλητη πραγματικότητα σε διαχειρίσιμο θεσμικό κίνδυνο». Ο όρος υπονοεί ότι κάποιο επίπεδο διαφθοράς είναι ανεκτό, κάτι που αντιβαίνει στη λογική μηδενικής ανοχής που ταυτόχρονα προβάλλεται. Σημαίνει, πιθανώς, ότι η χρηστή διακυβέρνηση πλήττεται, αλλά δεν απειλείται;

Αντί της παραδοξολογίας αυτής, προτείνουμε την ακόλουθη προσθήκη-επισήμανση:

#### ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ (ΣΕΛ. 2)

«Οι εξαγγελίες για πολιτικές και μέτρα κατά της διαφθοράς δεν αρκούν από μόνες τους να αντιμετωπίσουν τον πελατειασμό που εξελίσσεται, προσαρμόζεται και, συχνά, προηγείται των κοινωνικών εξελίξεων και μετασχηματισμών, ακυρώνοντας τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Γι’ αυτό απαιτείται διαρκής, σταθερή και συστηματική προσπάθεια καταπολέμησής του».

## 3. ΚΟΙΝΟΤΥΠΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΑΞΙΑ

Η έκθεση επισημαίνει καταστάσεις και αδυναμίες (π.χ. την πρόληψη των φαινομένων διαφθοράς) απλώς περιγράφοντάς τις και χωρίς να ξεφεύγει η ίδια από εκείνο που επισημαίνει ως αρνητικό. Για παράδειγμα, η φράση (σελ. 5) «Η ανάγκη η στρατηγική να συνδέεται με τους πυλώνες έλεγχος–πρόληψη–ευαισθητοποίηση» αποτελεί κοινοτυπία: κάθε δημόσια πολιτική οφείλει να ενσωματώνει αυτούς τους τρεις πυλώνες. Η επανάληψή τους χωρίς εξειδίκευση δεν έχει προστιθέμενη αξία.



#### ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ (ΣΕΛ. 5)

«Η ΕΑΔ θα αναλάβει να διερευνήσει για ποιους λόγους δεν εφαρμόζονται πολιτικές πρόληψης στο ζήτημα αντιμετώπισης της διαφθοράς, παρ' ότι αυτές διατυπώνονται και υποστηρίζονται από το σύνολο των εκθέσεων, μελετών και σχεδίων των τελευταίων 13 χρόνων, και θα προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για την αποφυγή της επανάληψης του φαινομένου.»

## 4. ΑΥΤΟΥΣΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΧΩΡΙΣ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Στο ΕΣΣΚΔ μεταφέρονται αυτούσια τμήματα αξιολογήσεων, οι οποίες έχουν γραφτεί από διεθνείς οργανισμούς και εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες και σκοπούς. Οι εκθέσεις αυτές έχουν πληροφοριακό και συγκριτικό νόημα και αναδεικνύουν καλές πρακτικές -δεν είναι ούτε θα μπορούσαν να είναι οδηγοί προς δράση. Αυτό πρέπει να το κάνουν οι εθνικές αρχές, που έχουν ως αρμοδιότητα την εφαρμογή των προτάσεων κι όχι τη διαπίστωση καταστάσεων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα: αναφέρεται πρόοδος ως προς «την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου ακεραιότητας συμπεριλαμβανόμενων των προσώπων στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα» — χωρίς να προσδιορίζεται, ωστόσο, ποια πρόσωπα, ποια μέτρα, με βάση ποια αποτελέσματα.

Επίσης, παρατίθενται αποσπάσματα από εκθέσεις του ΟΟΣΑ του τύπου «θα μπορούσε να γίνεται παρακολούθηση των ποσοστών εφαρμογής... θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα οι δείκτες σε επίπεδο αποτελεσμάτων». Το ερώτημα που αποφεύγει να απαντήσει το Σχέδιο είναι: εδώ στην Ελλάδα, γιατί δεν γίνονται αυτά; Ποια είναι τα βασικά εμπόδια;

Συγκεκριμένα, το Σχέδιο οφείλει να απαντήσει:

- Γιατί τρία χρόνια μετά την ψήφιση του ν.5013/2023 η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση δεν έχει προχωρήσει;
- Γιατί δεν μεταφέρονται ολόκληρα πεδία πολιτικής με τους αντίστοιχους πόρους στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αλλά μόνο μεμονωμένες αρμοδιότητες;
- Ποιος παρακολουθεί την εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης και πώς διασφαλίζεται (ή δεν διασφαλίζεται) η συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγησή τους;
- Ποια είναι τα συγκεκριμένα ελλείμματα πολιτικής που θέτουν οι εκθέσεις των διεθνώς οργανισμών για την Ελλάδα; Γιατί η ΕΑΔ τα αποσιωπά;
- Ελήφθησαν τα «παραπέρα μέτρα» που ζητούν οι διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι επανέρχονται επίμονα στα ίδια ζητήματα;



#### ΠΡΟΤΑΣΗ

Για κάθε εύρημα διεθνούς οργανισμού που παρατίθεται, το ΕΣΣΚΔ να περιλαμβάνει: (α) ρητή αξιολόγηση της ΕΑΔ για την κατάσταση στην Ελλάδα, (β) ενέργειες που έχουν ήδη αναληφθεί και (γ) ενέργειες που προγραμματίζονται για την περίοδο 2026–2030.

## 5. Η «ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ» ΩΣ ΑΝΑΠΟΔΕΙΚΤΗ ΚΡΙΣΗ

Το ΕΣΣΚΔ βρίθει αποφαιτικών κρίσεων που δεν ευσταθούν. Ειδικότερα, το Σχέδιο (σελ. 3) ισχυρίζεται ότι «η συστημική θεώρηση αποδίδει στο φαινόμενο μετρήσιμο και άρα διαχειρίσιμο και προλαμβανόμενο χαρακτήρα». Η συστημική οπτική δεν είναι μία, αλλά διαφοροποιείται ανά κλάδο επιστημών και δεν αρκεί από μόνη της να παράγει μετρήσιμα και ορθολογικά αποτελέσματα. Η φράση λειτουργεί ως ρητορικό αξίωμα.

#### ΠΡΟΤΑΣΗ

Η «συστημική προσέγγιση» να αντικατασταθεί με αναφορά στο συγκεκριμένο **αναλυτικό εργαλείο** που χρησιμοποιείται (πχ. ανάλυση κινδύνων, θεωρία αλλαγής, corruption risk mapping) — με τεκμηρίωση για τον λόγο επιλογής του.

## 6. Η ΨΗΦΙΣΗ ΝΟΜΩΝ ΤΑΥΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Το Σχέδιο παρουσιάζει ως «υλοποίηση» συστάσεων αποκλειστικά τη νομοθέτηση ρυθμίσεων (ν.5090/2024, ν.5095/2025) . Η νομοθέτηση είναι αναγκαία αλλά **όχι ικανή** συνθήκη για την επέλευση αποτελεσμάτων σε μια δημόσια πολιτική. Μ' άλλα λόγια, μόνη η ψήφιση διατάξεων δεν αρκεί για να επέλθουν αποτελέσματα στην μάχη κατά της διαφθοράς. Ούτε, βεβαίως, αρκεί η «υλοποίηση» συστάσεων με κανονιστικό χαρακτήρα για να θεωρήσουμε ότι υπάρχουν αποτελέσματα στο πεδίο.

#### ΠΡΟΤΑΣΗ



Για κάθε νόμο που παρουσιάζεται ως «επίτευγμα» να απαντάται: Πόσες υποθέσεις εξετάστηκαν βάσει της νέας διάταξης; Πόσες οδήγησαν σε καταδίκη ή κύρωση; Πού εντοπίζονται προβλήματα εφαρμογής;

## 7. ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΧΩΡΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Εκτενή αποσπάσματα (π.χ. σελ. 10) από την Έκθεση για το Κράτος Δικαίου 2025 παρατίθενται χωρίς σχολιασμό, εθνική αξιολόγηση ή απάντηση στα ζητήματα που θέτουν. Η επιλεκτική παράθεση θετικών αξιολογήσεων, ενώ παραλείπονται οι αρνητικές (π.χ. ανεξαρτησία ΜΜΕ, διάρκεια δικαστικών διαδικασιών) δεν αποτελεί ισορροπημένη παρουσίαση.

### ΠΡΟΤΑΣΗ

Κάθε ευρωπαϊκή ή διεθνής αξιολόγηση να παρουσιάζεται πλήρως — θετικά ευρήματα αλλά και ερωτηματικά — με ρητή αναφορά στο τι προτίθεται να πράξει η ΕΑΔ για κάθε εκκρεμές ζήτημα.

## 8. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

Η σύγκριση του CPI 2012 (92η θέση) με το 2025 (56η θέση) **είναι μεθοδολογικά έωλη**. Δεν μπορεί και δεν πρέπει να συγκρίνονται ιστορικά ανόμοιες περίοδοι και ετερογενείς κοινωνικο-πολιτικο-οικονομικές καταστάσεις. Η σύγκριση δύο τέτοιων περιόδων, του 2012, όταν η χώρα βρισκόταν στο αποκορύφωμα της μνημονιακής κρίσης και του 2025, με εντελώς διαφορετικό περιβάλλον διακυβέρνησης, προκειμένου να στηριχθεί η κρίση περί προόδου της χώρας στην πάταξη της διαφθοράς παράγει αναξιόπιστα συμπεράσματα και εξυπηρετεί, ουσιαστικά, τη δημιουργία εντυπώσεων.

### ΠΡΟΤΑΣΗ

Αξιολογικές κρίσεις να βασίζονται σε συγκρίσιμες περιόδους με ρητή μεθοδολογία και έλεγχο κρίσιμων εσωτερικών και εξωγενών κρίσιμων παραγόντων. Προτεινόμενο εναλλακτικό σημείο αναφοράς: 2016–2025, ή σύγκριση με ομοειδείς χώρες.



## 9. ΔΟΜΟΛΑΓΝΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΛΟΝΤΑΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΩΝ & ΣΤΟΧΩΝ

Το Σχέδιο εκλαμβάνει **αυθωρεί** τη **δημιουργία δομής ως απόδειξη αποτελέσματος**, αντί για μετρήσιμα αποτελέσματα/εκροές που έχουν επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία. Το Ε.Σ.Σ.Κ.Δ. 2015–2018 παρουσιάζεται ως επιτυχία με 88,4% υλοποίηση, αλλά δεν εξετάζεται αν οι 99 «ολοκληρωμένες δράσεις» μείωσαν πράγματι τη διαφθορά. Η ασυμβατότητα είναι εμφανής: παρά τις «επιτυχημένες» δράσεις το 95% των πολιτών πιστεύει ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στη χώρα. Εκτιμούν, δηλαδή, εν τέλει, ότι οι εξαγγελόμενες πολιτικές- μεταξύ αυτών και εκείνες που αναφέρει η ΕΑΔ - δεν θεραπεύουν την κατάσταση.

### ΠΡΟΤΑΣΗ

Κάθε δράση να συνοδεύεται από δείκτη **αποτελέσματος (outcome)** — όχι μόνο εκροής (output). Ο αριθμός ολοκληρωμένων δράσεων δεν είναι αποδεικτικό στοιχείο επίτευξης στόχου. Σε καμία περίπτωση η δημιουργία μιας δομής εφαρμογής δεν πρέπει να αναφέρεται ως αποτέλεσμα.

## 10. ΥΠΑΙΝΙΓΜΟΣ ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ

Είναι εντυπωσιακή η ασυμβατότητα μεταξύ της εικόνας που προβάλλει το Σχέδιο — με «βήματα προόδου», υψηλά ποσοστά υλοποίησης και βελτιωμένους δείκτες — και των αντιλήψεων των πολιτών, οι οποίοι σε αλληπάλληλες έρευνες εκτιμούν ότι η διαφθορά είναι πλέον εγγενής και καθολική και ότι οι εξαγγελόμενες πολιτικές δεν θεραπεύουν την κατάσταση. Αυτή η ασυμβατότητα δεν αντιμετωπίζεται πουθενά στο Σχέδιο.

Στη σελ. 22 το Σχέδιο χαρακτηρίζει τα ευρήματα ερευνών ως «υποκειμενική αντίληψη... ενδεχομένως υπό την επίδραση της εκάστοτε επικαιρότητας». Οι έρευνες αντίληψης είναι **εξ ορισμού** υποκειμενικές -αυτό είναι το αντικείμενό τους. Ο υπαινιγμός περιορισμένης αξιοπιστίας, χωρίς τεκμηρίωση, αποσκοπεί στην απαξίωση δεδομένων που είναι δυσάρεστα.

Αυτά, ακριβώς, τα δεδομένα, όμως, αποκαλύπτουν τα **αίτια** που εντοπίζουν οι πολίτες: η απουσία πολιτικής βούλησης, οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης και η αναποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών επιλέγονται συστηματικά ως βασικοί παράγοντες. Επίσης, επισημαίνονται οικονομικά κίνητρα, η επιδίωξη παράνομου πλουτισμού και παγιωμένες κοινωνικές στάσεις που εκλαμβάνονται ως δομικά χαρακτηριστικά. Κανένα από αυτά τα αίτια δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς και ρητά στο Σχέδιο.



#### ΠΡΟΤΑΣΗ

Τα ευρήματα των ερευνών αντίληψης να αντιμετωπίζονται ως δεδομένο εισροής (baseline), όχι ως στοιχεία υπό αμφισβήτηση. Ειδικότερα, τα αίτια που εντοπίζουν οι πολίτες (απουσία πολιτικής βούλησης, καθυστερήσεις δικαιοσύνης, αναποτελεσματικότητα ελέγχου) να αντιστοιχηθούν ρητά σε συγκεκριμένες δράσεις του Σχεδίου — ώστε να φαίνεται πώς το ΕΣΣΚΔ 2026–2030 αντιμετωπίζει το κάθε ένα από αυτά.

## 11. ΤΟΜΕΑΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Η ΕΑΔ συλλέγει δεδομένα ευαλωτότητας (80% θεωρεί τη διαφθορά στην οικονομία «αρκετά διαδεδομένη», 90% των επιθεωρητών ΕΑΔ τη βλέπει ως «εκτεταμένη») χωρίς να συνάγει τα συμπεράσματα που οφείλει. Αυτά τα ελλείποντα συμπεράσματα θα την οδηγούσαν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων.

Το ΕΣΣΚΔ ακολουθεί, το ίδιο μοτίβο ανάλυσης όταν αναφέρεται στη σχέση Δημόσιας Διοίκησης–Αυτοδιοίκησης (σελ. 38): εντοπίζονται ως «εστίες κινδύνου» τα πολεοδομικά ζητήματα και οι απευθείας αναθέσεις, αλλά αγνοούνται οι επανειλημμένες επισημάνσεις-εκκλήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για γενικευμένη καταστρατήγηση της νομοθεσίας περί προμηθειών, τόσο από την κεντρική διοίκηση όσο και από την τοπική αυτοδιοίκηση, και για την επικινδυνότητα εξάπλωσης του φαινομένου.

Στην Πολιτική Προστασία, παρά τις αλληπάλληλες εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για κατάχρηση της ρήτρας «έκτακτων αναγκών», το Σχέδιο αναφέρει ότι «έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος», και ως επιπλέον μέτρο προτείνει ψηφιακή εφαρμογή καταγραφής.

Απάδει της κριτικής μας η σημείο προς σημείο κριτική κάθε τομέα πολιτικής που, όλοι ανεξαιρέτως, φέρονται να παρουσιάζουν πρόοδο και έλεγχο της κακοδιοίκησης και της διαφθοράς. Αντ' αυτού προτείνουμε:

#### ΠΡΟΤΑΣΗ

Για κάθε τομέα υψηλής ευαλωτότητας να απαντάται: Ποιες ελεγκτικές παρεμβάσεις πραγματοποίησε η ΕΑΔ; Ποιες υποθέσεις παραπέμφθηκαν; Ποια ήταν η έκβαση; Πού ο έλεγχος απέτυχε και γιατί;



## 12. ΑΔΙΑΒΑΘΜΗΤΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΠΟΙΗΣΗ

Από τη σελ. 39 και εντεύθεν απαριθμούνται δεκάδες μέτρα αδιαβάθμητα — από σύνθετα συστήματα διακυβέρνησης έως «στοχευμένη ευαισθητοποίηση στελεχών που εμπλέκονται στην παροχή διεθνούς ανθρωπιστικής βοήθειας» — χωρίς χρονοδιάγραμμα, αρμόδιο φορέα ή δείκτη μέτρησης.

Επιπλέον, αρκετές εξαγγελίες αφορούν δράσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί ή εγκαταλειφθεί:

- Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/900 για την πολιτική διαφήμιση: η σχετική οδηγία ήταν έτοιμη από το 2024.
- Η Πλατφόρμα Αποτίμησης Ποιότητας Δημοσίων Υπηρεσιών: λειτούργησε μία φορά το 2025.
- Η ηλεκτρονική αυτεπάγγελτη αναζήτηση δικαιολογητικών: ισχύει εδώ και χρόνια, με (γνωστά) προβλήματα εφαρμογής.
- Ο νέος Κώδικας Τοπικής Αυτοδιοίκησης: εξαγγέλθηκε τουλάχιστον ένα εξάμηνο πριν — ήδη με σημαντικές αντιδράσεις.
- Το Εθνικό Μητρώο Διαδικασιών: είναι μια on-going συλλογή δικαιολογητικών, όχι πλατφόρμα απλουστεύσεων.

### ΠΡΟΤΑΣΗ

Πριν εξαγγελθεί ένα μέτρο, να τεκμηριώνεται αν κάτι αντίστοιχο έχει ήδη αναληφθεί, σε ποια φάση βρίσκεται και ποιο είναι το αποτέλεσμα. Η σωρευτική απαρίθμηση τίτλων χωρίς αυτή την πληροφορία δεν αποτελεί επιχειρησιακό σχεδιασμό.

## 13. ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Οι τρεις άξονες (Πρόληψη–Καταπολέμηση–Ευαισθητοποίηση) δεν εξειδικεύονται:

- **Πρόληψη:** ποιες δράσεις συνιστούν «εχέγγυα»; Ποιος τις υλοποιεί, πότε και με τι προϋπολογισμό;
- **Καταπολέμηση:** τι κυρώσεις εννοούνται πέραν των θεσπισμένων; Ποιος ελέγχει την επιβολή τους;
- **Ευαισθητοποίηση:** πώς θα μετρηθεί η «κουλτούρα μηδενικής ανοχής»; Υπάρχει baseline; Ποιες δράσεις, από ποιον, πότε;



Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ν.4795/2021) παρουσιάζεται ως «εμβληματική παρέμβαση», αλλά πέντε χρόνια μετά την ψήφισή του οι περισσότερες μονάδες παραμένουν αστελέχωτες, χωρίς καμία αναφορά στα αίτια ή στον τρόπο αντιμετώπισης του ελλείματος εφαρμογής.

#### ΠΡΟΤΑΣΗ

Κάθε άξονας να αποδίδεται σε συγκεκριμένες δράσεις, υπεύθυνους φορείς, χρονοδιαγράμματα και μετρήσιμους δείκτες outcome — σύμφωνα με το πρότυπο του **logframe matrix** ή ισοδύναμου εργαλείου προγραμματισμού.

## 14. ΑΠΟΥΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΑ ΚΥΡΙΑ ΠΕΔΙΑ

### Lobbying

Τα βήματα «προόδου» (σελ. 81) — ρυθμιστικό πλαίσιο, Κώδικας Δεοντολογίας, Μητρώο Διαφάνειας — δεν συνοδεύονται από επιχειρησιακό σχέδιο εφαρμογής. Ειδικότερα:

- Ποιος ελέγχει και πώς την εφαρμογή του cooling-off period για νυν και πρώην βουλευτές/μέλη κυβέρνησης; Πόσες παραβάσεις έχουν εντοπιστεί;
- Πόσες εγγραφές περιλαμβάνει το Μητρώο Διαφάνειας; Ποιος επαληθεύει την πληρότητά του;
- Ποιο είναι το επιχειρησιακό σχέδιο για την επίτευξη των στόχων του νόμου;

### Δημόσιες Συμβάσεις

Τα «βήματα προόδου» (Εθνική Στρατηγική 2021–2025, ν.5218/2025, Κώδικας Ηθικής) δεν συνοδεύονται από:

- Αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής 2021–2025: τι πέτυχε, τι όχι;
- Απάντηση στα ευρήματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την κατάχρηση της ρήτρας των έκτακτων και απρόβλεπτων αναγκών και τις παράνομες απευθείας αναθέσεις.
- Στόχο μείωσης ποσοστού απευθείας αναθέσεων, με baseline και χρονοδιάγραμμα.



## 15. ΣΧΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ: ΔΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Σύμφωνα με το Σχέδιο (σελ. 122), η ΕΑΔ «καταρτίζει, παρακολουθεί και αξιολογεί το ΕΣΣΚΔ», ενώ η **Κεντρική Επιτροπή Συντονισμού (ΚΕΣ)** — αποτελούμενη αποκλειστικά από κυβερνητικούς εκπροσώπους (Ελεγκτικό Συνέδριο μόνο ως «παρατηρητής») — εποπτεύει τη διαδικασία. Η τελική έγκριση ανήκει στο Υπουργικό Συμβούλιο. Αποτέλεσμα: η ΕΑΔ λειτουργεί ως μονάδα παρακολούθησης κυβερνητικού έργου, όχι ως ανεξάρτητη αρχή.

Επίσης παραμένουν αναπάντητα:

- Γιατί τρία χρόνια μετά τον ν.5013/2023 η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση δεν έχει προχωρήσει;
- Γιατί μεταφέρονται μεμονωμένες αρμοδιότητες στο τοπικό επίπεδο και όχι ολόκληρα πεδία πολιτικής με τους αντίστοιχους πόρους;
- Πώς διασφαλίζεται η ουσιαστική συμμετοχή πολιτών και κοινωνίας πολιτών — και όχι μόνο μέσω διαβουλεύσεων των οποίων τα αποτελέσματα δύνανται να απορριφθούν χωρίς αιτιολογία;

### ΠΡΟΤΑΣΗ

Η ΕΑΔ να αναπτύξει δομημένη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία πολιτών - όχι μόνο ως «συμμέτοχοι» στη διαβούλευση, αλλά ως ενεργοί εταίροι υλοποίησης και ελέγχου. Ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην ΚΕΣ να αναβαθμιστεί από «παρατηρητής» σε πλήρες μέλος με δικαίωμα ψήφου.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

**Το ΕΣΣΚΔ 2026–2030 χρειάζεται μείζονες αλλαγές**, τόσο στην διατύπωση της στρατηγικής του όσο και στη μέθοδο ανάπτυξής του. Τα αίτια των παθογενειών είναι γνωστά, οι νόμοι στο μεγαλύτερο μέρος τους υπάρχουν. Αυτό που λείπει είναι η εφαρμογή, η λογοδοσία και η μέτρηση αποτελέσματος.

Συνοπτικά, το Σχέδιο καλείται να:

- **Εφαρμόσει αντί να εξαγγείλει:** να παρουσιαστεί ποια ήδη ψηφισμένα μέτρα δεν εφαρμόζονται, με χρονοδιαγράμματα και υπεύθυνους.
- **Υιοθετήσει:** σαφή ιεράρχηση στόχων, δείκτες outcome, πηγές επαλήθευσης, παραδοχές και κινδύνους.
- **Θεσπίσει ανεξάρτητο μηχανισμό αξιολόγησης:** με συμμετοχή κοινωνίας πολιτών, ακαδημαϊκής κοινότητας και διεθνών οργανισμών.



- **Αναπτύξει δικτύωση με ιδιωτικό τομέα και κοινωνία πολιτών:** ως ενεργούς εταίρους υλοποίησης και ελέγχου σε όλα τα στάδια ανάπτυξης της πολιτικής κατά της διαφθοράς (πρόληψη-, όχι απλούς συμμετόχους).
- **Ενσωματώσει ρητή αντι-πελατειακή ατζέντα:** με μέτρα για αξιοκρατία στελέχωσης, έλεγχο άτυπων δικτύων επιρροής και μισθολογική διαφάνεια.
- **Δημοσιοποιήσει πλήρη αποτίμηση του ΕΣΣΚΔ 2022–2025:** τι επετεύχθη, τι όχι και γιατί — με δεδομένα outcome, όχι output.

Και μια καταληκτική παρατήρηση: Ακόμη και η τελειότερη στρατηγική δεν αρκεί, αφ' εαυτής, να μειώσει την ένταση της διαφθοράς. Όπως τονίζει ο ΟΟΣΑ: ***“A high-quality strategy document does not guarantee lower levels of corruption on its own. Achieving lower levels of corruption is a long-term outcome that is rarely visible within a single strategy period.”***